

"NOTES HISTORIQVES SOBRE EL CONVENT I L'ORDE DELS MÍNIMS"

Del convent d'Ondara, tots en sabem la seua existència, però del que ja no estem tan segurs, és que es coneguen les característiques de l'Orde religiosa que el regentava: els Mínims. D'ací l'objectiu d'aquestes notes, de donar-vos a conèixer alguns dels aspectes més distintius d'aquesta Orde que va estar a Ondara durant més de dos-cents anys.

L'Orde dels Mínims va ser fundada per Sant Francesc de Paula l'any 1.435, quan a penes tenia 19 anys. L'Orde pertany al grup de les Captaires o Mendicants (com els Agustins, Dominics, Carmelites...). Es de "vida mixta", és a dir, dedicada a la contemplació i al ministeri sacerdotal; així, en 1.629 i, per substitució provisional de la rectoria de la Parròquia de Santa Anna, se n'ocupen de la vicaria "F. Gerónimo Roures, del Monasterio de N.ª Sra. de la Concepción de esta villa, F. Genís Gómez de este monasterio y F. Lluís Gafet".

Propi de l'Orde és la vida quaresmal amb vot, o siga, abstinència de carn, ous, llet i derivats tant dins com fora del convent. Els trets característics són la caritat, la penitència i la humilitat.

El Convent d'Ondara pertanyia a la província monàstica de València. Els convents que comprenia i l'any de la seua fundació són els següents: València (1.533), Alaquàs (1.534), Castalla (1.586), la Pobla del Duc (1.603), Viver (1.603), Mutxamel (1.605), Almoradí (1.609), ONDARA (1.611), Xàbia (1.617), Tortosa (1.629), Alcantarilla (1.734) i Cartagena (1.770).

La seua vinguda a Ondara va ser l'any 1.611, dos anys després de l'expulsió dels moriscos, tal com es reflexa en el Llibre Tercer de la Crònica General de l'Orde, editada en 1.619, en fer referència a Ondara, i que reproduïm literalment:

"Una legua de Denia, en la villa de Ondara, tomó convento el mismo P.F. Francisco Sanz, día del Santísimo Sacramento, del año 1.611. Era lugar de Moros de grandes siglos a esta parte, y fué N.S. servido que aquel día se hizo la primera procesión de aquesta festividad del Señor, con no pequeñas alegrías de la devoción de toda la comarca. Dionos este convento el señor Marqués de Guadaleste Don Felipe de Cardona, Embaxador de Flandes; la Iglesia por ahora es pequeña, su título, de la Concepción de N.S., dionos con ella una grande Isla, y después acá se han dado de limosna dos casas muy capaces, para la habitación de 10 religiosos que tiene, se ha labrado un buen pedazo de huerta en la parte que goza de maravillosas aguas Denia y los lugares comarcanos dan buena limosna: dista de la mar un quarto de legua, es muy regalado de pescado fresco, la devoción que se tiene con nuestro P.S. Francisco, es mucha, y no menos las esperanças de que será un buen convento".

El Convent d'Ondara va ser acceptat pel Capítol General XXXIV celebrat a Roma l'any 1.617.

Les característiques, esmentades abans, de caritat, penitència i humilitat es reflexaven en la construcció i en la forma de vida. Així, construïen l'església adossada al convent, normalment amb claustre (és el cas d'Ondara), però aquesta construcció es caracteritzava per la seua senzillesa, fugint del luxe i la sumptuositat. Per a la seua subsistència se servien de les donacions i les almoines (ja s'ha dit que eren mendicants) i dels productes que obtenien de l'horta que tenia el convent. Separat del convent, i a unes 50 passes, segons la Regla, tenien una altra construcció destinada a infermeria per a religiosos, ja que com tenien prohibit de menjar carn, ous, llet i derivats, aquesta prohibició podia desaparèixer si queien malalts i el metge

aconsellava, en bé de la pròpia salut, menjar-ne, però ho havien de fer fora del convent, puix que dins la prohibició no admetia excepcions.

El subsòl és segur que està ple de sepultures, ja que fins a principis del segle passat era costum soterrar dins les esglésies; cap a 1.820 es va prohibir i va ser quan aparegueren els cementiris civils. Els religiosos tenien sepultura comuna, generalment davall de l'altar major; altres devots, benefactors i, sobretot, els Terciaris podien ser soterrats en alguna de les capelles. Els Terciaris, o religiosos de 3ª orde, podien ser d'ambdós sexes, casats o no, que feien un any de noviciat i després professaven la pròpia Regla escrita per S. Francesc de Paula; aquests apareixien en les actes de defunció del Registre Parroquial de l'època sota el nom de "Devots" i, generalment, eren soterrats amb l'hàbit de S. Francesc de Paula i a la Capella de Sant Francesc de Paula. A continuació, transcrivim literalment l'acta de defunció de la Marquesa de Guadalest, soterrada en el Convent:

"En veynte y tres de Noviembre del Año Mil Seiscientos noventa y cuatro murio la Excm. Sra. Doña Luia de Sotomayor y Lima, marquesa de Guadaleste, avendo recibido todos los Sacramentos administrados por mi el Retor infraescrito, hizo testamento recibido por Vicente Giner, notario el 22 de Noviembre de 1.694 y dexose por el bien de su alma dos mil libras, digo 2.000 L., hizose el entierro General con Asistencia del Clero de la Parroquia de Denia y religiosos del Convento de dicha ciudad de la villa de Xabea y del Convento de esta villa, y se le dixeron seis misas cantadas con letanias y demas funerales, señaló a esta 100 misas y limosnas de 4L. que fue enterrada con Abito de S. Fco. de Paula en el convento de esta villa en su capilla de N.ª S.ª de la Soledad, nombro por Albaceas a los Exmos. Sres. el Almirante de Aragon, su hijo, y el Sor. Marques de Tenorio, su hermano, y el Sr. Marques de Villalba de Los Llanos, su primo".

Finalment, cal dir que les mesures liberals de desamortització promulgades en la primera mitat del segle XIX (1.821, 1.835 i 1.836), van determinar l'exclaustració dels dotze monjos franciscans que aleshores habitaven el Convent, i la venda en pública subhasta de tots els seus béns, tant mobles com immobles. A mena de curiositat, oferim un llistat de les propietats rústiques i urbanes del Convent dels Mínims en el moment de la desamortització (1.836): 8 fanecades en la Pda. de la Punta d'horta i morera venudes a Antonio Marco, 6 jornals en Dènia de vinya i olivera venuts a Juan White per 30.000 rals, 1 jornal en la Pda. Francs de garrofer comprat per Juan White per 3.300 rals, 3 jornals en Pda. Babiro de vinya i olivera comprades per Antonio Marco per 9.006 rals, 4 fanecades vora el convent de Ilimeres i moreres comprades per Roque Blanquer per 18.010 rals, 3 fanecades d'horta en la Pda. Partidor comprades per Antonio Marco per 6.000 rals, 4 fanecades d'horta en la Pda. Pedregals comprades per Felipe Gil per 15.000 rals, 2 fanecades d'horta en el Camí de la Mar comprades per Antonio Marco per 3.600 rals, 2 fanecades d'horta en la Pda. Planter comprades per Antonio Marco per 3.600 rals, 4 fanecades d'horta en el Camí del Verger comprades per Antonio Marco per 10.001 rals, 2 jornals de vinya moscatell en la Pda. l'Almadrava comprades per Juan White per 13.800 rals, 4 fanecades d'horta en la Pda. Pedregals comprades per Roque Blanquer per 13.500 rals, i una casa, no venuda, al costat del Convent.

Robert Miralles i Vicent Ortuño